

Ämne Sociologi, SOI

Om ämnet

Undervisningen i ämnet sociologi ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om olika samhällsförhållanden och om hur människor formas av och skapar samhällen, kulturer och identiteter. Människors status och positioner i samhället innebär att människor har olika resurser för att påverka egna livsvillkor och att forma samhället. Människors status och positioner påverkar också deras identiteter. Identitet utvecklas i relation till samhällsliga villkor och kan vara såväl kollektiv som individuell. Kollektiv identitet innebär att människor uppfattar och uppfattas ha en gemensam social tillhörighet, medan en individuell identitet är hur individen uppfattar och uppfattas i relation till kollektivet. Individuell identitet betonar skillnader medan kollektiv identitet betonar likheter.

Ämnesplanen betonar att eleverna ska ges möjlighet att utveckla ett kritiskt förhållningssätt, vilket omfattar förmåga att söka, strukturera, värdera och använda information från olika källor och dra slutsatser utifrån det. I ämnet sociologi innebär det kritiska förhållningssättet en insikt i att kunskap produceras i sociala sammanhang, och därmed påverkas av till exempel tid, plats, sammanhang och kunskaparens sociala och kulturella tillhörighet.

Strukturen i gymnasieskolans ämnesplaner

De olika delarna i ämnesplanen hänger ihop på ett tydligt sätt. Det går till exempel inte att bara läsa det centrala innehållet eller kunskapskraven utan att sätta in dem i ämnesplanens hela sammanhang. (Se bild nedan).

Syftet och målen är formulerade för ämnet som helhet. Syftet beskriver i löpande text vilka kunskaper eleverna ska ges möjlighet att utveckla genom undervisningen i ämnet. Det beskriver också sådant som inte ska betygsättas. Målen är formulerade i punktform och förtydligar vad läraren ska betygsätta.

Målen beskriver vilka kunskaper eleverna ska ges förutsättningar att utveckla genom undervisningen i ämnet. De är inte placerade i någon rangordning. De går in i varandra och är beroende av varandra. Målen sätter ingen begränsning för elevernas kunskapsutveckling – det går alltså inte att betrakta dem som något som slutgiltigt kan uppnås.

Det centrala innehållet anger vad som ska behandlas i undervisningen i varje kurs, för att eleverna ska få möjlighet att utveckla de kunskaper som beskrivs i målen. Målen och det centrala innehållet har alltså helt olika karaktär. Trots det kan det finnas visst innehåll även i målen, men i de fallen är målen mer övergripande och inte lika konkreta som det centrala innehållet.

Det finns en tydlig koppling mellan målen och kunskapskraven. Kunskapskraven uttrycker med vilken kvalitet eleven visar sitt kunnande i förhållande till målen. Ordningen i kunskapskraven är densamma som i målen. Om målen till exempel börjar med förmåga att läsa texter börjar också kunskapskraven med det. Däremot är det inte så att varje mål alltid motsvaras av ett stycke i kunskapskraven. Ett stycke i kunskapskraven kan lika gärna relatera till flera mål som till ett mål.

Kurser i ämnet

I ämnet sociologi finns tre kurser. Kursen sociologi har ett övergripande perspektiv på olika samhällsförhållanden och om hur människor formas av och skapar samhällen, kulturer och identiteter. Övriga kurser, etnicitet och kulturmöten och ungdomskulturer, behandlar specifika områden samt begrepp och teorier inom det specifika kunskapsområdet.

Ämnets syfte

Begrepp i ämnets syfte

Olika teorier

Sociologi är en vetenskaplig disciplin som studerar samhällen och social handling i vid bemärkelse. Det sociala är sociologins särskilda studieobjekt. Inom sociologin föreligger skilda teoretiska perspektiv på relationen mellan människa och samhälle. Ett av perspektiven är strukturalism som fokuserar främst på hur samhällseliga krafter formar människor. Ett annat perspektiv är individualism som handlar om hur människor formar samhället och ett tredje är relationism som fokuserar på hur människan formar samhället och vice versa.

Begrepp i kursen sociologi SOIS000, 100 p

Socialisation

Socialisation kan förstås som den process av socialt lärande då människor internaliserar samhällseliga normer och värderingar. På detta sätt skapar människor sitt liv, sina identiteter och de samhällen och kulturer som de deltar i. Genom människors interaktion i sociala sammanhang konstrueras kunskap och värderingar som sedan lever kvar och förändras inom olika kulturer.

Kategoriseringar av människor

Kategoriseringar är ett sätt att strukturera och göra omvärlden begriplig. Kategoriseringar av människor, dvs. tillskrivande av egenskaper, innebär ofta en värdering av vad som betraktas som normalt respektive avvikande, samt vad som är önskvärt respektive icke-önskvärt. Kategoriseringar kan på så sätt påverka människors handlingsmöjligheter, sociala värde och identitet.